

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE YANSIMALI SORULARIN YAPI VE İŞLEV ÖZELLİKLERİ: TİYATRO METİNLERİ ÖRNEĞİ

Nigâr OTURAKÇI ORBAY*

Geliş Tarihi: Kasım, 2017

Kabul Tarihi: Nisan, 2018

Öz

Türkiye Türkçesinde soru türleri, *soru ekli sorular*, *soru sözcüklü sorular* ile *ezgi soruları* olmak üzere üçe ayrılır. Kimi çalışmalar, *yansımali soruları* da bu sınıflandırmaya dâhil eder. Bu çalışmanın konusunu oluşturan *yansımali sorular*, bir düz tümce veya bir soru tümcesi üzerine kurulan ve sıklıkla diyaloglarda geçen sözcüklerin anlaşılabilmesi, duyulabilmesi ya da söylenene inanılmaması gibi durumlara bağlı olarak kurulan sorulardır. Soru eki, soru sözcüğü ya da ezgi sorusu kullanılması sebebiyle adı geçen soru türlerine benzeyen yansımali sorular, aslında “bağımlı sorular”dır. Bir başka ifadeyle, yansımali sorular, öncesinde bir düz tümce ya da soru ekiyle, soru sözcüğüyle, ezgi sorusuyla kurulu bir soru tümcesi gerektirir. Bağımlı olmaları sebebiyle diyalog merkezli metinlerde daha sık kullanıldığı düşünülen yansımali soruların bu çalışmadaki örneğini ise tiyatro metinleri oluşturmuştur. Çalışmanın birinci bölümünde diyalogun konuşucu - dinleyici tarafları ile konuşucunun kurduğu tümce türü göz önünde bulundurularak yansımali soru türlerinin belirlendiği bir sınıflandırma önerilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise yansımali soruların işlevleri değerlendirilmiş ve araştırma örneği doğrultusunda yansımali soruların *anlayamama*, *düşünme*, *inanmama*, *kızma*, *korkma*, *konuya dikkat çekme*, *onaylatma*, *reddetme* ve *şaşırtma* işlevlerinde kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Soru tümcesi, soru türleri, yansımali soru, yapı, işlev, tiyatro metni.

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF ECHO QUESTIONS IN TURKISH: EXAMPLE OF THEATRE TEXTS

Abstract

Question types in Turkish are classified as *yes/no questions*, *wh- questions* and *questions with intonation*. Some studies includes *echo questions* in this classification. *Echo questions* that constitute the subject of this study are questions which are established on the basis of a declarative or on interrogative sentence, which often can not be understood, heard, or believed to be spoken in dialogues. Echo questions are similar to question types of yes/no questions, wh- questions or questions with intonation because of the usage of those and in point of fact that they are “dependent”. In other words, echo questions priorly need declarative or interrogative sentence with yes/no questions, wh- questions, questions with intonation. Since echo questions are dependent, they are used in the texts which are made of dialogs such as in theatre texts. So, theatre texts are the research sample of this study. First part of the study includes the proposal of classification of echo question types

* Dr. Öğr. Üyesi; Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, noturakci@cu.edu.tr.

under the consideration of a dialogue which includes speaker-listener sides and type of sentence which is made by speaker. In the second part of the study, functionality of echo questions are evaluated and according to research sample, echo questions are used in *incomprehension, consideration, anger, conspicuousness, approval, denial* and *astonishment* functions.

Keywords: Interrogative sentence, question types, echo question, structure, function, theatre text.

1. Giriş

Tümceler, gerek işlevsel gerekse yapısal olarak *bildirme, buyurma / istek, ünlem* ve *soru* olmak üzere dört grupta değerlendirilir (Arndt, 1995: 101). Bunlar içerisinde, “Bir şey öğrenmek için birine yöneltilen ve karşılık gerektiren söz veya yazı” olarak tanımlanan *sorunun* “bilgi edinmek / talep etmek / almak” gibi evrensel bir işlevi vardır.

Dillerin geneline bakıldığında, yapısal olarak soruların *ne- soruları* ile *evet / hayır soruları* olarak sınıflandırıldığı görülür. Dillerin özelliklerine göre değişebilen, çoğalabilen bu soru türleri, Türkiye Türkçesinde de *soru sözcüklü sorular, soru ekli sorular* ile *ezgi soruları* olarak sınıflandırılır. Kimi çalışmalar, *yansımali soruları* da bu sınıflandırmaya dâhil eder.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan yansımali sorular, “bir düz tümceye veya bir soru tümcesine yönelik olan ve genellikle de karşılıklı konuşmada geçen sözcükleri iyi duymamaya, tümcede verilen bilgileri iyi anlamamaya, o bilgilere inanmamaya bağlı duygularla, iletişimsel gerekçelerle üretilen sorular” olarak tanımlanır (Uzun, 1988: 26).

Soru sözcüğü ile tümcenin sorulaştığı soru türüne *soru sözcüklü soru*; mI / mU soru eki ile tümcenin soru tümcesine dönüştüğü soru türüne *soru ekli soru* ve herhangi bir soru sözcüğü ya da mI / mU soru eki kullanılmadan, *ezgi* yoluyla kurulan parçasal soru türüne de *ezgi sorusu* denir. Soru eki, soru sözcüğü ya da *ezgi* sorusu kullanılması sebebiyle diğer soru türlerine benzeyen *yansımali sorular* ise söz konusu türlere kıyasla daha bağımlıdırlar. Bir başka ifadeyle, yansımali sorular, öncesinde bir düz tümce ya da soru ekiyle, soru sözcüğüyle ya da *ezgi* sorusuyla kurulu bir soru tümcesi gerektirirken, soru sözcüklü soru, soru ekli soru ve *ezgi* sorusu türleri, kendilerinden önce kullanılan bir düz tümceye ya da soru tümcesine ihtiyaç duymazlar.

Yansımali sorular, biçimce diğer soru türlerine benzer özellikler gösterirken, onlardan bir başka farkı, *ezgileridir*. Soru ekli sorular ile soru sözcüklü sorularda perdenin en yüksek olduğu noktadan hemen sonra belirli bir düşünüş yaşanırken bu düşünüş, yansımali sorularda daha az gerçekleşir (Kornfilt, 1997: 32).

“Bağımlı sorular” olmaları dolayısıyla yansımali soru türünün diyaloglardan kurulu metinlerde daha sık kullanıldığı düşünüldükçe, çalışmanın örnekleme tiyatro metinlerinden

seçilmiştir. Bu çalışmada, araştırma örneklemini oluşturan Adalet Ağaoğlu'nun *Toplu Oyunlar III (Çok Uzak - Fazla Yakın, Sınırlarda)*, Gülten Akın'ın *Toplu Oyunlar (Batak, Kapılar Pencere, Çıkış, Babil'de Bir Kadın, Babil'de Bir Yusuf, Kızlar Değirmeni, Keloğlan)* ve Haldun Taner'in *Keşanlı Ali Destanı* adlı eserlerinde yer alan yansımali sorular, yapı ve işlev özelliklerine göre incelenmiştir.

1.1. Yansımali Soru Türleri: Türkiye Türkçesinde, soruyu farklı yönleri ile ele alan çalışmalar, literatürde yerini almıştır¹. Ancak bu çalışmalar içerisinde, yansımali soru türü üzerinde çok az sayıda incelemenin yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmaların başında gelen Uzun'a ait "Türkçenin Öğretimi İçin Soru Tümcesi Türleri Üzerine Bir Sınıflandırma Denemesi" adlı çalışmada, yansımali soru türünün yapısal olarak ayrıntılı biçimde incelendiğine ve sınıflandırmaların kurgusal tümcelerle örneklendirildiğine tanık olunmuştur (1988: 26-30). Uzun'a göre soru tümceleri, *evet / hayır soruları*, *ne- soruları* ve *ezgi soruları* olmak üzere üçe ayrılmıştır². Uzun, ilgili soru türlerinin her birinin ayrıca yansımali soru versiyonları olduğunu belirterek söz konusu sınıflandırmanın dördüncü halkasını yansımali sorular olarak belirlemiştir. Çalışmada, yansımali sorular ise *yansımali evet / hayır soruları*, *yansımali ne- soruları* ile *yansımali ezgi soruları* olmak üzere üç sınıfta değerlendirilmiştir. Her bir yansımali alt soru türü de üçer alt türde incelenmiştir (1988: 26-30). (bk. Tablo 1).

Tablo 1: Uzun'a Göre Yansımali Soru Türleri

Yansımali evet/hayır soruları	Yansımali ne- soruları	Yansımali ezgi soruları
- Düz tümce yansımali evet/hayır sorusu	- Düz tümce yansımali ne- sorusu	- Düz tümce yansımali ezgi sorusu
- Evet/hayır yansımali evet/hayır sorusu	- Evet/hayır yansımali ne- sorusu	- Evet/hayır yansımali ezgi sorusu
- Ne- sorusu yansımali evet/hayır sorusu	- Ne- sorusu yansımali ne- sorusu	- Ne- sorusu yansımali ezgi sorusu

Soru tümcelerini *evet / hayır soruları*, *oru sözcüklü sorular* ve *yansımali sorular* olarak sınıflandıran Kornfilt, yansımali soruları dörde ayırmıştır (1997: 32-36) (bk. Tablo 2).

Tablo 2: Kornfilt'e Göre Yansımali Soru Türleri

- Evet / hayırlı yansımali soru (yes/no echo-question)
- Soru sözcüklü yansımali soru (question-word echo-question)
- Evet/hayır sorulu yansımali soru (yes/no question echo-question)
- Soru sözcüklü sorularda yansımali soru (question-word question echo-question)

Soru tümcelerini *oru ekli sorular*, *ne- soruları* ve *yansımali sorular* olmak üzere üçe ayıran Göksel - Kerslake, yansımali soruları sınıflandırmamış, ilgili soru türü üzerine genel tespitlerde bulunmuşlardır (2005: 306, 307).

Özgen, araştırmasında soruları *evet / hayır soruları*, *seçenekli sorular*, *ne- soruları*, *ezgi soruları*, *yansımali sorular* olarak beş sınıfta değerlendirmiştir. Araştırmacı, yansımali soruları,

¹ İlgili çalışmalar için bk. Akar (1990), Arslan (1999), Besler (2000), Coşkun (2010), Erton (1997), Kornfilt (1996), Nar (1995), Oturakçı (2012), Oytun Altun (2009), Pala (2005), Üstünova (2002).

² Kaynaklarda, yer yer *evet / hayır soruları* (yes / no questions, polar questions) ve *ne- soruları* (wh- questions, content questions) olarak kullanılabilen soru türleri, bu çalışmada –sırasıyla– *oru ekli sorular* ile *oru sözcüklü sorular* olarak yer almaktadır.

yansımali evet / hayır soruları, yansımali ne- soruları ve yansımali ezgi soruları olmak üzere üçe ayırarak Uzun'un sınıflandırmasını kullanmıştır (2010: 53, 54). Özgen'in sınıflandırmasının Uzun'un yaptığı sınıflandırmadan tek farkı, yansımali soruların alt türlere ayrılmasında ortaya çıkmıştır. Özgen, Uzun gibi, yansımali evet / hayır soruları ile yansımali ne- sorularının her birini üçe ayırırken yansımali ezgi sorularını sınıflandırmamıştır. Hâlbuki Uzun, söz konusu yansımali soru türünü de üç alt türe ayırmıştır (bk. Tablo 3).

Tablo 3: Özgen'e Göre Yansımali Soru Türleri

Yansımali evet/hayır soruları	Yansımali ne- soruları	Yansımali ezgi soruları
- Düz tümce yansımali evet / hayır sorusu - Evet / hayır yansımali evet / hayır sorusu - Ne- sorusu yansımali evet / hayır sorusu	- Düz tümce yansımali ne- sorusu - Evet/hayır yansımali ne- sorusu - Ne sorusu yansımali ne- sorusu	-----

2. İnceleme

2.1. Yansımali Soruların Yapı Özellikleri: Yansımali sorular, oluşumu için diyalog merkezli bir sürece ihtiyaç duyar. Bir başka ifadeyle, bir soru tümcesine yansımali soru denilebilmesi için öncesinde muhakkak bir tümcenin olması gerekir. Öncesinde, herhangi bir tümcenin yer almadığı bir yansımali soru düşünülemez. Dolayısıyla yansımali sorular için “bağımlı sorular” denilebilir. Soru ekli soru, soru sözcüklü soru ile ezgi sorusu türleri ise yansımali sorulara kıyasla bağımsızdır ve konuşucunun isteğine bağlı olarak kullanılır.

Sözlü / yazılı iletişimde bir diyalogu oluşturan iki taraf vardır: konuşucu ve dinleyici. Yansımali soruların oluşumu da bu iki taraf üzerine kuruludur. Konuşucu, bir düz tümce ya da soru tümcesi kurarak, bir sonraki safhada konuşucu konumuna geçecek olan dinleyicinin yansımali sorusunun iskeletini kurmuş olur. Dolayısıyla iletişimin tarafları bakımından değerlendirilecek olursa yansımali soru, konuşucu – dinleyici taraflarının dinleyici konumunda olan kişisince kullanılan bir soru türüdür.

Tablo 4: Yansımali Sorunun Oluşumu

A: Düz tümce
B: (A'ya ait) düz tümcenin dönüştüğü soru tümcesi (yansımali soru)
A: (B'ye yanıt niteliğinde) düz tümce

A: Soru tümcesi
B: (A'ya ait) soru tümcesinin dönüştüğü soru tümcesi (yansımali soru)
A: (B'ye yanıt niteliğinde) düz tümce

Dinleyici konumundaki B, konuşucu A'nın düz tümcesini ya da soru tümcesini iyi duymaz, sağlıklı bir şekilde anlamaz, tekrar ettirmek ister, verilen bilgiye şaşırır ya da inanmaz ise, bir başka ifadeyle iletişimsel gerekçelerle, yansımali soruya başvurur.

Diyaloğa üçüncü bir kişinin katılmasıyla *zincirlemeli yansımali soru* adını verdiğimiz yansımali soru ortaya çıkar. Buna göre A, B'ye bir düz tümce ya da soru tümcesi yöneltir; B, dönüt sorusu niteliğindeki yansımali soruyu C'ye yöneltir. Bu kullanımda, “klasik” ya da

“standart” olarak niteleyebileceğimiz yansımali sorulardaki A ile B arasındaki döngü kırılır ve devreye C girer. C, A’nın vereceği yanıtı üstlenir.

Tablo 5: Klasik Yansımali Soru Döngüsü

A	←→	B
A: <i>Bunu yapmayacağım!</i> B: Yanlış mı duydum acaba? <i>Yapmayacağım mı dedin?</i> A: Evet, doğru duydun. <i>Yapmayacağım.</i>		

Tablo 6: Zincirlemeli Yansımali Soru Döngüsü

A	→	B	←→	C
A: <i>Bunu yapmayacağım!</i> B: Yanlış mı duydum acaba? <i>Yapmayacağım mı dedi?</i> C: Evet, doğru duydun. <i>Yapmayacaktım.</i>				

Kaynaklarda, teorik olarak, yansımali soruların 4, 6 ya da 9 alt türünden söz edilmiştir (Uzun, 1988: 26-30; Kornfilt, 1997: 32-36; Özgen, 2010: 53, 54). (bk. Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3).

Bu çalışmada ise kaynaklarda görülen yansımali soru türlerinin sınıflandırmasında bazı değişiklikler yapılarak yeni bir sınıflandırma önerisinde bulunulmuştur. Yansımali soruların türleri, diyalogdaki konuşucu üzerinden şekillenir. Bir başka ifadeyle, dinleyicinin konuşucuya bağlı olarak kurduğu soru tümcesi, yansımali soruların alt türlerini oluşturur. Konuşucunun bir düz tümcesi ya da soru tümcesi, soru ekiyle, soru sözcüğüyle ya da ezgi sorusu yoluyla dinleyici konumundaki kişi tarafından yansımali soruya dönüşür. Bu üç yol, yansımali soruların ilk aşamadaki türlerini oluşturur, her bir tür de kendi içinde alt sınıflara ayrılır. Diyalogun konuşucu / dinleyici tarafları ile konuşucunun yapı bakımından kurduğu tümce türü dikkate alınarak yapılan yeni sınıflandırma, aşağıda tablo biçiminde dikkate sunulmuştur:

Tablo 7: Oturakçı Orbay’a Göre Yansımali Soru Türleri

Konuşucunun Düz Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular	
- Düz tümce yansımali soru ekli soru	
- Düz tümce yansımali soru sözcüklü soru	
- Düz tümce yansımali ezgi sorusu	
Konuşucunun Soru Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular	
Soru ekli soru üzerine kurulan yansımali soru:	- Soru ekli soru yansımali soru ekli soru - Soru ekli soru yansımali soru sözcüklü soru - Soru ekli soru yansımali ezgi sorusu
Soru sözcüklü soru üzerine kurulan yansımali soru:	- Soru sözcüklü soru yansımali soru ekli soru - Soru sözcüklü soru yansımali soru sözcüklü soru - Soru sözcüklü soru yansımali ezgi sorusu
Ezgi sorusu üzerine kurulan yansımali soru:	- Ezgi sorusu yansımali soru ekli soru - Ezgi sorusu yansımali soru sözcüklü soru - Ezgi sorusu yansımali ezgi sorusu

Çalışmanın araştırma örneklemini oluşturan 3 tiyatro metninden derlenen örneklere bakıldığında, bu kurgulanışın birebir karşılığı örnekler görülemediği görülmüştür. Bu sebeple, araştırma örnekleminde örneğine rastlanmamış yansımali soru türleri için serbest tarama yöntemiyle 2

tiyatro metninden daha yararlanılmış ve bu metinlerden yalnızca ilgili yansımali soru türünün örnekleri alınmıştır.

Önerilen yeni sınıflandırmaya göre yansımali sorular, konuşucunun kurduğu düz tümceye ya da soru tümcesine göre şekillenmiştir. “Konuşucunun düz tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” türünde, “düz tümce yansımali soru ekli soru”, “düz tümce yansımali soru sözcüklü soru” ile “düz tümce yansımali ezgi sorusu” yer almıştır. “Konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” türü ise “konuşucunun soru ekli soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru”, “konuşucunun soru sözcüklü soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” ile “konuşucunun ezgi sorusu üzerine kurulan yansımali soru” olmak üzere üç alt tür üzerinden incelenmiştir. “Konuşucunun soru ekli soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” türü içinde “soru ekli soru yansımali soru ekli soru”, “soru ekli soru yansımali soru sözcüklü soru” ile “soru ekli soru yansımali ezgi sorusu” yer almıştır. “Konuşucunun soru sözcüklü soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” türü ise “soru sözcüklü soru yansımali soru ekli soru”, “soru sözcüklü soru yansımali soru sözcüklü soru” ve “soru sözcüklü soru yansımali ezgi sorusu” olarak alt türlerde değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda, araştırma örneklemindeki tanığa dayanarak, kaynaklarda yansımali soru türleri içerisinde bahsi geçmeyen bir tür daha saptanmıştır. İlgili soru tümcesi örneğine göre, “konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru”ya yeni bir alt tür eklenmiştir. Kaynaklarda, “konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” içinde, konuşucu, ya soru sözcüklü soru tümcesi ya da soru ekli soru tümcesi kurar. Konuşucunun ezgi sorusu kurduğu ve ezgi sorusu üzerinden kurulan yansımali soru tümcesi oluşturulabileceği göz ardı edilmiştir. Yapılan çalışmada, “konuşucunun ezgi sorusu üzerine kurulan yansımali soru” türü sınıflandırmaya dâhil edilerek “ezgi sorusu yansımali soru ekli soru”, “ezgi sorusu yansımali soru sözcüklü soru” ve “ezgi sorusu yansımali ezgi sorusu” alt türleri oluşturulmuştur.

Çalışmanın araştırma örnekleminde, “düz tümce yansımali ezgi sorusu”, “soru ekli soru yansımali ezgi sorusu”, “ezgi sorusu yansımali soru sözcüklü soru” ile “ezgi sorusu yansımali ezgi sorusu” türleri dışındaki diğer yansımali soru türlerinin örnekleri tespit edilmiştir; anılan dört yansımali soru türü için ise Muzaffer İzgü ve Turgut Özakman’ın tiyatro metinlerine başvurulmuştur.

Bu bölümde belirtilen bulgular, örneklemden seçilen tanıklarla dikkate sunulmuştur.

2.1.1. Konuşucunun Düz Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular

2.1.1.1. Düz Tümce Yansımali Soru Ekli Soru: Bu türde, önce konuşucu bir düz tümce kurar, ardından dinleyici konumundaki kişi, konuşucunun düz tümcesinin herhangi bir unsurunu soru eki kullanarak sorulu bir unsura dönüştürür ve konuşucuya tekrar yöneltir.

Aşağıda, düz tümce yansımali soru ekli soru için kurgulanan örneğe göre A'nın düz tümcesinin herhangi bir ögesi B kişisince soru ekli soruya dönüştürülerek A'ya yöneltilebilir. Örnekte, B kişisinin kurabileceği yansımali soru tümcesi seçenekleri, B1, B2, B3 ve B4 biçiminde numaralandırılarak gösterilmiştir.

A: *Can, dün akşam tiyatroya gitti.*

B1: *Can, dün akşam tiyatroya mı gitti?* / B2: *Can, dün akşam mı tiyatroya gitti?* / B3: *Can mı dün akşam tiyatroya gitti?* / B4: *Can dün akşam tiyatroya gitti mi?*

(1)³ Adam: Ya sakla onu, ört, giysinin bir yerlerine koy. Ya da gel benimle. *Kaçalım.*

Kadın: (Gözlerini kapar.) *Kaçalım mı dedin?* (GA, 25).

(2) Hidayet: *Ali Abi bugün tahliye oluyor ya.*

Zilha: *Tahliye mi oluyor?* (HT, 30).

(3) Kutsal Kitap Satıcısı: Ne zamandan beri bağlısın burda?

Tutsak: *Beş yıldır.*

Kutsal Kitap Satıcısı: (İrkilerek) *Beş yıl mı?* (GA, 38).

2.1.1.2. Düz Tümce Yansımali Soru Sözcüklü Soru: Konuşucunun düz tümcesindeki bir unsur, dinleyici tarafından soru sözcüğü ile sorularak yansımali soru kurulur. Aşağıdaki kurgusal örnekte A'nın her bir ögesi, B kişisince soru sözcüklü soru olarak A'ya yöneltilebilir.

A: *Can, dün akşam tiyatroya gitti.*

B1: *Can, dün akşam nereye gitti?* / B2: *Can, ne zaman tiyatroya gitti?* / B3: *Kim dün akşam tiyatroya gitti?*

³ Çalışmada, her yansımali soru türü için önce A (konuşucu) ve B (yansımali soruyu kuran, konuşucu konumuna geçen dinleyici) kişilerinden oluşan kurgusal örnekler üretilmiştir. Tarafımızca kurgulanan bu örnekten sonra ise araştırma örnekleminde alınan ve “()” biçiminde parantez içerisinde numaralı olarak verilen örneklere yer verilmiştir.

Her yansımali soru türü için araştırma örnekleminde alınan 3 örnek verilmiştir. 3'ten fazla örneği tespit edilen yansımali soru türü için 3 örnek, yalnızca 1 ya da 2 örneği olan yansımali soru türü için ise ilgili örnekler dikkate sunulmuştur. Örneklere, ayırt edilebilmesi için, yansımali sorunun oluşumunu sağlayan konuşucunun düz tümcesi ya da soru tümcesi ile dinleyicinin yansımali soru tümcesi eşik bir biçimde yazılmıştır.

- (4) Sipsi: (Giderken) *Çamurun adamları yeminliymişler. Ali'yi tahliye olduğu gün delik deşik edeceklermiş.*

Temel: *Kim ediyor? Kimi ediyor? Bütün Sinekli, Ali'ye kalkan olur da kılına dokundurmaz. Ne diyorsun sen... (HT, 35)*

- (5) Zilha: (Bağırarak) *Ne bağıryorsun ulan. Ahizeyi bozacaksın. Yatak odası sesinle konuşsana ayı oğlu ayı.*

Ali'nin Sesi: *Yatak odası nesi dedin? Yatak odasında ne işin var güpegündüz? (HT, 89)*

- (6) İbrahim: (Güler.) *Niye cadılar kraliçesi dedik adına, anladın değil mi? (Zehra'yı elinden tutar, ötekilere tanıtır.) Modelime hoş geldin deyin bakalım çocuklar. Bu İshak. (Zehra ve İshak el sıkışırlar.) Bu Yusuf. (Yusuf'la da el sıkışırlar.) Bu da bizim küçük. Hepimizin.*

Çocuk: (Başını kaldırmadan homurdanır.) *Niye hepinizin oluyormuşum? Seni hele hiç sevmem, bilirsin (60, GA).*

2.1.1.3. Düz Tümce Yansımali Ezgi Sorusu: Bu soru türünde düz tümce, herhangi bir soru sözcüğü ya da mI / mU soru eki olmadan, ezgi yoluyla yansımali soru özelliği kazanır. Örnekte, A kişinin düz tümcesinde yer alan her öge, B kişisince ezgi yoluyla A'ya yöneltilebilir.

A: *Can, dün akşam tiyatroya gitti.*

B1: *Can?* / B2: *Can gitti?* / B3: *Dün akşam?* B4: *Tiyatroya?*

- (7) Mati: *Niye durdun öyle?*

Yuan: *Gece lambasını merak ettim.*

Mati: (Anlamli) *Gece lambasını?* (Mİ, 29).

2.1.2. Konuşucunun Soru Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular

2.1.2.1. Konuşucunun Soru Ekli Soru Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular

2.1.2.1.1. Soru Ekli Soru Yansımali Soru Ekli Soru: Bu türde, dinleyici, konuşucunun soru ekiyle kurduğu tümceyi, soru ekli tümce biçiminde tekrar edip soru biçimine getirerek konuşucuya yöneltir.

A: *Dün akşam tiyatroya mı gittin?*

B: *Ben, dün akşam tiyatroya mı gittim?*

- (8) Erkek: *Kâğıttan uçağı atan sen misin?*

Çocuk: *Ben mi efendim? Benim işim su satmak...* (AA, 154).

(9) Adam: *Bir testi su ister miydiniz?*

Kadın: *Su mu dediniz?* (AA, 157).

(10) Keloğlan: *Seninle ne zaman dost olmuştuk. Hatırlayamadım. Çitleri deldiğin, anamı korkuttuğun, cânım ak tavuğu kaçırdığın zaman mı? Hem de altı civciviyle.*

Tilki: (Şaşırmış gibi) *Ben mi kaçırmışım ak tavuğu, hem de altı civciviyle? Yanlış kalmasın aklında!* (GA, 160)

2.1.2.1.2. Soru Ekli Soru Yansımali Soru Sözcüklü Soru: Konuşucunun soru ekli soru tümcesindeki bir unsur, dinleyici tarafından soru sözcüğü ile soru tümcesine dönüştürülerek sorulur.

A: *Can, dün akşam tiyatroya gitti mi?*

B: *Can, dün akşam nereye gitti mi?*

(11) Meltem: (Elini hemen çeker.) *O, amcama âşık mıydı peki?*

Aydın: *Kim? Haa, annemiz? Kim bilir? Bildiğim, kendisine biçilmiş kadınlık rolünü aşkınlıkla oynadığı. Amcamsa... Artık bilemiyorum, o mu hayatı yendi, hayat mı onu. Ne olursa olsun, başkalarına küçük görünen büyük bir hayatı yaşadı o* (AA, 109).

(12) Çocuk: *O siz misiniz efendim?*

Erkek: *Kim?*

Çocuk: *Bilmiyorum. Belki bir baloncu anlattı. Ya da...* (AA, 156).

(13) Erkek: *Vakit geldi mi? Saat kaç?*

Kadın: *Ne vakti?*

Erkek: *Vakit işte, her zamanki, boyuna yaklaşır, boyuna gelir, sonra yeniden bir başkasını bekleriz. İşte o* (GA, 16).

2.1.2.1.3. Soru Ekli Soru Yansımali Ezgi Sorusu: Soru ekli soru tümcesi, dinleyici tarafından ezgi yoluyla tekrardan sorulaştırılarak kullanılır.

A: *Can, dün akşam tiyatroya mı gitti?*

B1: *Can, dün akşam tiyatroya mı gitti? / B2: Tiyatroya mı?*

(14) 1. İşçi: *Tabii ya, iyi uyumuş iyi dinlenmişler. Pekiyi, biri uyurken öteki onun yiyeceğini çalmaz mı?*

2. İşçi: (Güler) *Yiyecek?* Birlikte.

1. İşçi: (Oturur) Çok yiyen?

2. İşçi: Herkese eşit (Mİ, 87).

2.1.2.2. Konuşucunun Soru Sözcüklü Soru Tümcəsi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular

2.1.2.2.1. Soru Sözcüklü Soru Yansımali Soru Ekli Soru: Bu soru türü, konuşucu konumuna geçen dinleyicinin soru sözcüğü içeren bir soru tümcisini soru ekiyle tekrar soruya dönüştürmesi yoluyla oluşur.

A: *Can, dün akşam nereye gitti?*

B1: *Can, dün akşam nereye mi gitti?* / B2: *Can mı dün akşam nereye gitti?* / B3: *Can, dün akşam mı nereye gitti?*

(15) Soyтары: Dünya kadar ormanda ormanda

Bir ben, bir de şu Yusuf hah hah ha

Ben herkesin bildiği, Soyтары

Yusuf iplerle bağlı hah hah ha

Yusuf niye mi bağlı ormanda?

Benden sormayın bunu hah hah ha... (GA, 85).

(16) Kralbaşı: Alo. Bana, Ç.K., B.K., T.K., Z.K'yı acele bulun. *Nasıl mı?* (Bağırır.) Uyuyor musun kuzum? Ben başkan. Evet hah şöyle! (GA, 99)

(17) Tilki: Dünya kadar ormanda ormanda

Bir ben, bir de şu tavşan hah hah ha

Ben herkesin bildiği, Soyтары

Tavşan boynundan bağlı hah hah ha

Yusuf niye mi bağlı ormanda?

Benden sormayın bunu hah hah ha... (GA, 114)

Yansımali sorular, diyaloglarda görülür. Ancak yukarıdaki örnekler, istisnai bir durumu ortaya koymaktadır. Gülten Akın'ın oyunlarında belirlenen bu 3 örnekte, izleyici / okuyucu, konuşucu konumundaki kişinin soru sözcüklü soru tümcisine tanık olmadan dinleyici konumundaki kişinin soru sözcüklü soru yansımali soru ekli soru tümcisini duymuştur /

görmüştür. Teoride yansımali soruların konuşucu ve dinleyici olmak üzere en az iki tarafı olduğu belirtildiğine göre, karşılaşılan bu örnekler, kural dışı bir durum ile yansımali soruların kurulabileceğini düşündürür. Oysa derin yapıda, dinleyicinin soru sözcüklü soru yansımali soru ekli sorusundan önce soru sözcüklü bir soru tümcesinin var olduğu öngörülür. Buna göre GA, 85 ve GA, 114'te geçen "Yusuf niye mi bağı ormanda?" soru sözcüklü soru yansımali soru ekli soru tümcesinin kurulabilmesi için "Yusuf niye bağı ormanda?" gibi bir soru sözcüklü soru tümcesinin kurulması gerekir. Aynı şekilde, GA, 99'da "Nasıl mı?" soru sözcüklü soru yansımali soru ekli sorunun öncesinde "Nasıl (bağlayayım)?" gibi soru sözcüklü bir soru tümcesinin olabileceği açıktır.

2.1.2.2.2. Soru Sözcüklü Soru Yansımali Soru Sözcüklü Soru: Soru sözcüklü soru tümcesi, dinleyici tarafından bir başka soru sözcüğü kullanılarak yansımali soruya dönüştürülür.

A: *Can, dün akşam nereye gitti?*

B1: *Kim dün akşam nereye gitti?* / B2: *Can ne zaman nereye gitti?*

(18) Kadın: *Öyle... Ama sen... Nerden biliyorsun?*

Çocuk: *Neyi efendim?* (AA, 142).

(19) Kadın: *Neden dersiniz?*

Çocuk: *Ne neden bayan?* (AA, 139).

(20) Erkek: *Nerden biliyorsun peki?*

Çocuk: *Neyi bayım?* (AA, 154).

2.1.2.2.3. Soru Sözcüklü Soru Yansımali Ezgi Sorusu: Konuşucunun soru sözcüklü soru tümcesi, dinleyici tarafından tekrar edilirken ezgi yoluyla tümceye bir başka soru özelliği yüklenir.

A: *Dün akşam kim tiyatroya gitti?*

B: *Kim? Can tabii ki!*

(21) Kadın: *Bu ara bir bay gelirse söyler misiniz ona... Benim... Şey yani... Bana haber verirsiniz değil mi?*

Çocuk: *Kim diyeyim efendim?*

Kadın: *Kim? Hiç. Kimse demeyin. Sadece beni çağırın olur mu?* (AA, 143).

2.1.2.3. Konuşucunun Ezgi Sorusu Üzerine Kurulan Yansımali Sorular: Ezgi sorusu, herhangi bir soru sözcüğü ya da mI / mU soru eki kullanılmadan, ezgi yoluyla kurulan

parçasal soru türü olarak tanımlanır. Şaşkınlık ya da inanmama gibi duygular içeren onaylatma amaçlı ezgi sorusu, söylem ve ortam bağımlıdır. Bağlam dikkate alınmadan, bütün öğelerini içeren tam bir tümcenin ezgi yoluyla sorulması doğal karşılanmaz (Uzun, 1998: 25-26). Dolayısıyla, konuşucunun tam bir tümceyi kullanarak ezgi sorusu kurması beklenemez. “Parçasal” olan bu soru türü, tek bir yüklemde, tümcenin herhangi bir diğer ögesinden ya da o ögeyi oluşturan söz öbeğinin bir bölümünden oluşabilir.

Kaynaklarda, “konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru” türü içerisinde konuşucunun soru ekli soru tümcesi ile soru sözcüklü soru tümcesi üzerinden yansımali soruların oluşabildiği tespiti yapılmıştır. Bir diğer soru türü olan ezgi sorusu ise yansımali soru oluşumunda, konuşucunun kuracağı soru tümcesi türleri içinde dikkate alınmamıştır. Bize göre “konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru türü”ne konuşucunun ezgi sorusu da eklenmelidir.

2.1.2.3.1. Ezgi Sorusu Yansımali Soru Ekli Soru: Bu yansımali soru türünde, konuşucunun kurduğu ezgi sorusu, dinleyici tarafından soru ekiyle tekrardan sorulaştırılır.

A: Can, dün akşam tiyatroya gitti.

B: *Ya çocuklar?*

A: *Çocuklar mı? Annesine bıraktı.*

(22) Erkek: Görürseniz deyin ki... Hayır. Hiçbir şey demeyin. İnansaydı beklerdi. (Kapıya yönelir. Birden durur.) *Peki kâğıtlarım?*

Alıççı: *Kâğıtlarınız mı efendim? (AA, 151).*

2.1.2.3.2. Ezgi Sorusu Yansımali Soru Sözcüklü Soru: Bu soru türü, konuşucunun ezgi sorusu kurduktan sonra, dinleyicinin ilgili ezgi sorusunu soru sözcüklü soruya dönüştürerek konuşucuya yöneltmesi yoluyla oluşturulur. Ezgi sorusunun soru sözcüğüyle tekrardan soruya dönüşme süreci, ezgi sorusunun söylem ve ortam bağımlı olması dolayısıyla, zaman zaman açıklama gerektirir. Aşağıda, kurgusal olarak sunulan örneğin bağlamı bilindiği takdirde daha anlamlı olacağı görülür. Buna göre, sınıfta yoklama yapan ve konuşucu konumunda olan öğretmen, “Can” adlı öğrencinin yalnızca adını söyleyerek ezgi yoluyla bir soru sorar, ardından öğrencilerden biri, sınıfta birden fazla “Can” adlı öğrencinin olduğunu belirtmek için “ezgi sorusu yansımali soru sözcüklü soru” oluşturur.

A: *Can?*

B: *Hangi Can Hocam?*

(23) Yuan: Biliyor musun, babama her ay iki kilo şeker verirler, babam şekerleme fabrikasında çalışır, işte bu şekerlemeleri o yapar. *Senin babana da jant verirler galiba?*

Mati: *Ne jantı?*

Yuan: Babam otomobil fabrikasında çalışıyor demedin mi?

Mati: Hayır... (Mİ, 18)

2.1.2.3.3. Ezgi Sorusu Yansımali Ezgi Sorusu: Bu türde, konuşucunun ezgi sorusu, dinleyici tarafından ezgi sorusu yoluyla tekrar sorulur. Bu yansımali soru türü de bağlam içerisinde değerlendirilmeyi gerektirir. Aşağıdaki kurgusal örnekte, sınıfta yoklama yapan öğretmen, öğrencinin yalnızca adını söyleyerek ezgi sorusu kurar, dinleyici konumundaki öğrenci, sınıfta bu adla anılan bir öğrencinin olmadığını düşünerek “ezgi sorusu yansımali ezgi sorusu” oluşturur.

A: *Can?*

B: *Can? Sınıfta Can adlı bir öğrenci var mı?*

(24) Uşak: Israrın faydası yok. Beyefendinin kabul edeceklerini sanmıyorum.

Karagöz: Sen bir haber ver hele, görürsün.

Uşak: *Kartınız?*

Karagöz: *Haa?*

Uşak: Yani kim geldi diyeyim?

Karagöz: Karagöz dersin (TÖ, 23).

2.2. Yansımali Soruların İşlev Özellikleri: Yansımali sorular, diyaloglarda kullanılırken birtakım işlevler yüklenirler. Araştırma örneklemindeki örneklerden hareketle, dinleyici konumundaki konuşucunun oluşturduğu yansımali soruların *anlayamama*, *düşünme*, *reddetme*, *onaylatma*, *tahmin etme*, *şaşırtma*, *korkma*, *kızma* ve *inanmama* işlevlerinde kullanıldığı görülmüştür.

2.2.1. Anlayamama İşlevi: Araştırma örnekleminde, 47 yansımali soru tespit edilmiş ve bu soru türünün 16 örneğinde *anlayamama* işlevi kullanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, yansımali soruların en sık kullanılan işlevinin üçte birlik oranda *anlayamama* olduğu görülmüştür.

(25) Ali: Şu kertenkele yuvasında kendimiz açtık yolumuzu, kendimiz çattık damımızı. Sizden bir şey istedik mi? *Şimdi konfor istiyoruz baba.*

Politikacı: *Nasıl konfor?*

Ali: Alantrik, su, havagazı. (HT, 78)

2.2.2. Şaşırma İşlevi: 9 yansımali sorunun *şaşıрма* işlevinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

(26) Daldaki: *Bana bir kayısı versene!*

Yusuf: (Şaşırmış, ayağa kalkar.) *Ben mi, buradan mı? (Dala uzanmaya çabalar.)* (106, GA).

2.2.3. İnanmama İşlevi: Araştırma örneklemindeki yansımali sorulardan 6'sı *inanmama* işlevindedir.

(27) Aslan: (Gür) Bu ne korku! Ülkemizde özgürlük olduğunu unutma kardeş. Biz rahatça batiya bakmaya alışacağız, *o kendiliğinden susacak.*

Tavşan: *Kendiliğinden mi? Tilki mi kendiliğinden susacak?* İmkânsız bu. Koca aslan, göster kudretini! (GA, 115)

2.2.4. Onaylatma İşlevi: 4 yansımali soru örneği, *onaylatma* işlevindedir.

(28) Çocuk: (Mumdan dalları önce bir yana, sonra öte yana dizer.) Altı... (Doğrulur.) Her iki çadır da asıl çiçekten altı yapma çiçek uzaklığında. *Çiçek tam sınırdadır efendim.*

Kadın: *Sınırdadır mı?*

Erkek: Sınırdadır?

Çocuk: Tam sınırdadır. Çiçek ikinizin de malı sanıyorum (AA, 169, 170).

2.2.5. Kızma İşlevi: Yansımali sorulardan 3'ü, *kızma* işlevinde kullanılmıştır.

(29) Zilha: (Bağırarak) Ne bağıryorsun ulan. Ahizeyi bozacaksın. *Yatak odası sesinle konuşsana ayı oğlu ayı.*

Ali'nin Sesi: *Yatak odası nesi dedin? Yatak odasında ne işin var güpegündüz?* (HT, 89)

2.2.6. Korkma İşlevi: 3 yansımali soru örneği, *korkma* işlevindedir.

(30) Patron: Birini vuracaksın.

Çocuk: (Ürperir.) Kimi?

Patron: Tanıdığın biri ama, sevdiğini sanmıyorum. Güçlük çekmeyeceksin.

Çocuk: (Israrla) Kimi?

Patron: Yusuf'u. *Polise gitmiş.*

Çocuk: *Polise mi?*

Patron: Mahvoluruz. Bunu yapman gerek anlıyorsun ya. Hepimizin yaşaması sana bağlı (GA, 78).

2.2.7. Düşünme İşlevi: *Düşünme* işlevi, 2 örnekte görülmüştür.

(31) Değirmenci: *Bari adını, yaşını söyle...*

Bir Kadın: *Adım mı? Şey... Unuttum... Önce değiştirdim, değiştirdim, sonra unuttum.* (GA, 145).

2.2.8. Konuya Dikkat Çekme İşlevi: Örnekleme, *konuya dikkat çekme* işlevinde, 2 yansımali soru örneği tespit edilmiştir.

(32) Bir ben, bir de şu tavşan hah hah ha

Ben herkesin bildiği, Soyтары

Tavşan boynundan bağlı hah hah ha

Yusuf niye mi bağlı ormanda?

Benden sormayın bunu hah hah ha... (GA, 114)

2.2.9. Reddetme İşlevi: 2 örnek, *reddetme* işlevinde kullanılmıştır.

(33) Erkek: *Kâğıttan uçağı atan sen misin?*

Çocuk: *Ben mi efendim? Benim işim su satmak...* (AA, 154).

3. Sonuç

Türkiye Türkçesinde yansımali soruların yapı ve işlev özelliklerinin incelendiği bu çalışmada, yansımali soruların diyalog merkezli olması dolayısıyla, araştırma örnekleme tiyatro metinlerinden seçilmiştir. Adalet Ağaoğlu'nun *Toplu Oyunlar III*, Gülten Akın'ın *Toplu Oyunlar* ve Haldun Taner'in *Keşanlı Ali Destanı* adlı eserlerinde tespit edilen yansımali soru sayısı, 43'tür. Örneği tespit edilemeyen 4 yansımali soru türü için başvuru Turgut Özakman'ın *Toplu Oyunları III* ile Muzaffer İzgü'nün *Bütün Oyunları II* adlı eserlerinden ise 4 örnek alınmıştır. Böylece çalışmada, toplam 47 yansımali soru üzerinden inceleme yapılmıştır. Metinlere göre yansımali soruların dağılımına bakıldığında, ilgili soru türünün 21 örnekle en çok Gülten Akın'da olduğu görülmüş, Adalet Ağaoğlu'nda 11 ve Haldun Taner'de 11 yansımali soru tespit edilmiş; serbest taramayla Muzaffer İzgü'den 3, Turgut Özakman'dan ise 1 örnek alınmıştır.

Çalışmanın yansımali soruların yapı bakımından değerlendirildiği ilk bölümünde, konuşucunun kurduğu tümce türü ile diyalogun konuşucu / dinleyici tarafları dikkate alınarak yeni bir yansımali soru sınıflandırması yapılmıştır. Buna göre, konuşucunun kurduğu tümcenin düz tümce ya da soru tümcesi olması, yansımali soruların alt türlerinin belirlenmesini sağlamıştır.

“Konuşucunun düz tümcesi üzerine kurulan yansımali sorular”, “düz tümce yansımali soru ekli soru”, “düz tümce yansımali soru sözcüklü soru” ve “düz tümce yansımali ezgi sorusu” olmak üzere alt türlerden oluşmuştur.

Tablo 8: Konuşucunun Düz Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Soru Sayısı

Konuşucunun Düz Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular	28
- Düz tümce yansımali soru ekli soru	16
- Düz tümce yansımali sözcüklü soru	11
- Düz tümce yansımali ezgi sorusu	1

“Konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali sorular”ın alt türlerini ise konuşucunun soru ekli soru tümcesi, soru sözcüklü soru tümcesi ya da ezgi sorusu üzerine kurduğu yansımali sorular oluşturmuştur. Böylelikle, önerilen sınıflandırmada, “konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru türü”ne konuşucunun ezgi sorusu da dâhil edilmiştir. Bugüne kadar yapılan soru sınıflandırmalarında ise ezgi sorusunun yansımali soru oluşumunda, konuşucunun kuracağı soru tümcesi türleri içinde dikkate alınmadığı görülmüştür. Oysa herhangi bir soru sözcüğü ya da mI / mU soru eki olmaksızın ezgi yoluyla kurulan soru olarak tanımlanan ezgi sorusunun yansımali soru oluşturmada, diğer soru türleri kadar dikkate değer bir yeri vardır. “Parçasal” özellik göstermesi ve ilgili parçayı onaylatma amaçlı olması sebebiyle bütün öğelerini içeren tam bir tümcenin ezgi yoluyla sorulması, çoğu zaman beklenemez. Çalışmadaki bazı örneklerde, konuşucunun ya da yansımali soru kuran dinleyicinin ezgi sorusu da bu sebeple tam bir tümceden oluşmamıştır (bk. 7, 14, 21, 22, 23 ve 24. örnekler).

Tablo 9: Konuşucunun Soru Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Soru Sayısı

Konuşucunun Soru Tümcesi Üzerine Kurulan Yansımali Sorular		19
Soru ekli soru üzerine kurulan yansımali soru:	- Soru ekli soru yansımali soru ekli soru	3
	- Soru ekli soru yansımali soru sözcüklü soru	4
	- Soru ekli soru yansımali ezgi sorusu	1
Soru sözcüklü soru üzerine kurulan yansımali soru:	- Soru sözcüklü soru yansımali soru ekli soru	4
	- Soru sözcüklü soru yansımali soru sözcüklü soru	3
	- Soru sözcüklü soru yansımali ezgi sorusu	1
Ezgi sorusu üzerine kurulan yansımali soru:	- Ezgi sorusu yansımali soru ekli soru	1
	- Ezgi sorusu yansımali soru sözcüklü soru	1
	- Ezgi sorusu yansımali ezgi sorusu	1

Bu çalışmada, yansımali soruların daha çok düz tümce üzerine kurulduğu görülmüştür. Araştırma örnekleminde tespit edilen 47 yansımali sorunun 28’i, konuşucunun düz tümcesi üzerine kurulan yansımali sorulardan oluşurken; konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru sayısı, 19’dur. Konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soruların

8'i soru ekli soru tümcesi, diğer 8'i soru sözcüklü soru tümcesi ve 3'ü de ezgi sorusu üzerine kurulmuştur.

Yansımali soruların işlev bakımından değerlendirildiği ikinci bölümde ise ilgili soru türü, örneklemedeki bulgulara göre *anlayamama*, *düşünme*, *inanmama*, *kızma*, *korkma*, *konuya dikkat çekme*, *onaylatma*, *reddetme* ve *şaşırtma* işlevleri için kullanılmıştır. 47 yansımali sorunun işlevlerine göre kullanım sıklığına bakıldığında ise *anlayamamanın* 16 örnekle en sık kullanılan işlev olduğu görülürken; *şaşırtmanın* 9, *inanmamanın* 6, *onaylatmanın* 4, *kızmanın* 3, *korkmanın* 3, *düşünmenin* 2, *konuya dikkat çekmenin* 2 ve *reddetme* işlevinin de 2 örnekte olduğu tespit edilmiştir.

Yapı ve işlev özellikleri bakımından yansımali soruların incelendiği bu çalışmayla soru türleri içerisinde yansımali sorunun yerine dikkat çekilmiş, daha önce bu konuyla ilgili az sayıda yapılmış olan araştırmalara yeni bir bakış açısı getirilerek ilgili soru türü farklı yönleriyle değerlendirilmiştir.

Kısaltmalar

AA: Adalet Ağaoğlu

GA: Gülten Akın

HT: Haldun Taner

Mİ: Muzaffer İzgü

TÖ: Turgut Özakman

Tablolar

Tablo 1: Uzun'a göre yansımali soru türleri

Tablo 2: Kornfilt'e göre yansımali soru türleri

Tablo 3: Özgen'e göre yansımali soru türleri

Tablo 4: Yansımali sorunun oluşumu

Tablo 5: Klasik yansımali soru döngüsü

Tablo 6: Zincirlemeli yansımali soru döngüsü

Tablo 7: Oturakçı Orbay'a göre yansımali soru türleri

Tablo 8: Konuşucunun düz tümcesi üzerine kurulan yansımali soru sayısı

Tablo 9: Konuşucunun soru tümcesi üzerine kurulan yansımali soru sayısı

Araştırma Örneklemi

- AĞAOĞLU, A. (2002). *Toplu Oyunlar III (Çok Uzak - Fazla Yakın, Sınırlarda)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- AKIN, G. (1997). *Toplu Oyunlar (Batak, Kapılar Pencereleler, Çıkış, Babil'de Bir Kadın, Babil'de Bir Yusuf, Kızlar Değirmeni, Keloğlan)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İZGÜ, M. (2000). *Bütün Oyunları II (Sınır, Duvar)*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- ÖZAKMAN, T. (1991). *Toplu Oyunları III (Hastane, Karagöz'ün Dönüşü, Kardeş Payı, Darılmaca Yok, Berberde, Ben Mimar Sinan, Ak Masal Kara Masal)*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- TANER, H. (1995). *Keşanlı Ali Destanı*. Ankara: Bilgi Yayınları.

Kaynaklar

- AKAR, D. (1990). *Wh-questions in Turkish*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ARNDT, H. (1995). What's in A Question?. *Form and Function in Language*, (Ed.) Sharon Millar, Jacob Mey. Odense: Odense University Press, 99-116.
- ARSLAN, Z. C. (1999). *Approaches to Wh-structures in Turkish*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BESLER, D. (2000). *The Question Particle and Movement in Turkish*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- COŞKUN, H. (2010). Question Elements in Turkish Complement Clauses. *Turkic Languages*, 14, 2, Wiesbaden: Harrassowitz, 43-68.
- ERTON, İ. (1997). *A Contrastive Study of English and Turkish Interrogatives: A Discourse Perspective*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÖKSEL, A. – C. KERSLAKE (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. London - New York: Routledge.
- KORNFILT, J. (1996). On Some Infinitival Wh-constructions in Turkish. *Dilbilim Araştırmaları*. Ankara: Bizim Büro, 192-215.
- (1997). *Turkish Descriptive Grammar*. London - New York: Routledge.
- NAR, K. (1995). *Soru Ekiyle Kurulmuş Soru Cümlelerinin Anlambilimsel Yönden İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- OTURAKÇI, N. (2012). *Türkiye Türkçesinde Soru Sözcükleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- OYTUN ALTUN, H. (2009). *Türkçede Soru*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZGEN, M. (2010). *Türkçe Soru Tümcelerinin Öğretimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- PALA, A. İ. (2005). Soru Cümlelerinin Emre Delâleti. *Doğu Edebiyatı*, 5, 17, 67-82.
- UZUN, N. E. (1988). Türkçenin Öğretimi İçin Soru Tümcesi Türleri Üzerine Bir Sınıflama Denemesi. *Dil Dergisi*, 131, 15-31.
- ÜSTÜNOVA, K. (2002). Soru Cevap Cümlelerinin Çözümü. *Dil Yazıları*. Ankara: Akçağ Yayınları.